

İnternet Yasakları Ayıbı için Çözüm Önerileri

Mustafa AKGÜL *İnternet Teknolojileri Derneği/ Bilkent Üniversitesi*

Ülkemiz internetin marjinal problemlerine odaklanıp, büyük dağınıklık içinde internetle savaşıyor. Ben bu savaşı "Donkişot", "Devekuşu" ve "Harakiri" metaforları ile özetliyorum. Sivil toplumun çılgınlıkları arasında yangından mal kaçıracasına yapılan düzenlemeler binlerce web'in yargısız infazla yasaklanmasına yol açmış, bir yılı aşkındır devam eden youtube örneğinde somutlaştığı gibi, çözümsüz bir noktaya gelmiş durumda.

Başbakan Youtube'a girdiğini söylüyor ve "Siz de girin" diyor, Cumhurbaşkanı, AB Bakanı, hatta Ulaştırma Bakanı ve BTK Başkanı da durumdan şikâyetçi.. ama kimse bir şey yapmıyor. Ülkemiz tek başına internet hukukunu tesis etmeye çalışıyor. Yasaklar belki yasal ama, kanımızca hukuk devletinin temel ilkeleri ve adalet kavramlarıyla çelişiyor. Biz bu yazıda özellikle kısa vade için Nesne Temelli Engelleme ve Tanımın Berraklaşması önerilerini anlatacağız.

Çözüm arayışları

Ülkemizin yasakçı refleks-ten kurtulmasının uzun ince bir yol olduğunu düşünüyoruz ve çözüm önerilerini kısa, orta ve uzun vade olarak 3 kısımda sunmaya çalışacağız.

Nesne temelli filtreleme

BTK'nin çıkardığı yönetmelik alan adı temelli ve IP temelli yasaklama yöntemlerini sunuyor. Bir web'te bir nesne içinde "zararlı içerik" bulununca, tüm web'i bu iki yöntemden biriyle, bazen de ikisiyle birlikte

yasaklamak dışında bir seçenek yok. Bu bir çocuk porno web'i için anlamlı. Ama, blogger.com, Youtube.com, geocities.com, alibaba.com, wordpress.com gibi yerlerde bu çok büyük ölçüde adaletsiz ve suçsuz kişi ve nesnelere cezalandırılması ile sonuçlanmakta. Halbuki nesne temelli filtreleme yöntemiyle, sadece az sayıda URL'i yasaklayarak, tüm web'i yasaklamaya gerek kalmaz.

Teknik olarak yapılması gereken, ülkeden çıkan paketleri bu iş için düzenlenmiş bir sunucuda incelemek ve içinde "zararlı nesne" adresi (URL) içeren paketleri çöpe atmaktır. Şimdi yapılan ise bu tür paketleri, yasaktır sayfasına yönlendirmektir. Bu iş için ayrı sunucu(lar) ve uygun yazılımlar kurmak gerekir. Bu iş için kullanılabilir pek çok açık kaynak yazılım vardır. Doğrusu bu açık kaynak yazılımları, yüksek başarımlar için, uyarlamaktır. Bunun maliyetinin birkaç milyon TL ölçüsünde olduğunu düşünüyorum.

Tanımın berraklaşması

Youtube örneğine dönersek, yasaklamaya neden olan 10 video'dan 9'u kalkmış durumda. Sadece tek video için, "Bu video ABD yasalarına göre ifade özgürlüğü sınırlarında" olduğu için tamamen kaldırılmıyor. Ama, o nesneye Türkiye'deki IP'lerden erişmek mümkün değil. Bir başka deyişle, internetin Türkiye'den gözüken yüzünde bu video gözükmüyor. Youtube ve benzeri firmalar, ülkelerin bu tür hassasiyetlerine sıcak bakıyorlar; ülkelerin bu tür isteklerine uy-

yorlar. 5651 No'lu yasa ve ilgili yönetmelik, ilgili nesnenin yayından kaldırılması halinde yasağın kalkacağını söylüyor. Bu maddeleri yeniden yazarak, yayının internetin Türkiye'den görüntüsünden (izdüşümünden) kaldırılması halinde yasağın kaldırılmasını belirterek, bu andaki youtube yasağı da ortadan kalkar. Bir Türk mahkemesinin kararı doğal olarak Türkiye İnternet Uzağı ile sınırlıdır. Bunun ötesi uluslararası hukukun kapsamına girer.

Orta vade: Uzmanlık mahkemeleri ve co-regülasyon

Ülkemizde yasa koyucu ve hükümetler interneti basın olarak algılamış ve ilk yapılanlar hukuki düzenlemelerle cezaları arttırmak olmuştur. Hâkim ve savcılara ciddi bir bilişim eğitimi verilmemiş, bilişim suçlarına da basın savcıları bakmaya başlamıştı. Neyse ki bilişim savcıları en azından büyük şehirlerde tanımlanmaya başladı. Yasaklamalar, ülkenin herhangi mahkemesinde verilebilmektedir; pek çok yasaklama Silivri, Gebze ve Blogger.com ise Diyarbakır mahkemesince verilmiştir. Karar aşamasında bir bilirkişiye başvurulmuyor ve karar genelde dosya üzerinden veriliyor. Bu nedenlerle az sayıda, 1-2 tane, büyük şehirde bu konuda uzmanlaşmış mahkemeleri öneriyoruz. Bu içtihat oluşana kadar çalışacak bu uzmanlık mahkemelerinin geçici olmasını öneriyoruz.

Youtube benzeri yerlerde yayımlanan ülkemizin hassas ol-

duğu konuları, sivil yapıların kaldırması çok daha kolaydır. Hele bunu sadece internetin Türkiye'den görünen yüzünde kaldırmak çok hızlı yapılabilecek bir şeydir. Abant'ta Ankara Barosu ve Türkiye Bilişim Derneği'nin öncülüğünde yapılan toplantıda bu gündeme gelmişti. Bu yönde sivil toplum hevesli, ama kamu henüz alışkanlıklarını kıramıyor.

Uzun vade: İfade özgürlüğü ve özgür birey temelli çözüm

İnternet en azından sanayi devrimi boyutlarında insanlığı değiştirecek bir değişimi temsil ediyor. Çağdaş uygarlığı yakalayabilmenin; fikri hür, vicdani hür nesiller yetiştirebilmenin olmazsa olmaz ön koşuludur. Bu nedenle ifade özgürlüğü ve özgür bireyi temel alan çözümler peşinde koşmalıyız. Demokratik bir ülkede devletin tüm vatandaşları zararlı ve kirli bilgiden koruması söz konusu olamaz. Neyin kirli, neyin temiz olduğuna vatandaş özgür iradesi ile karar verecektir. Devletin, vatandaş adına karar verdiği toplumlar otokratik ya da faşist devletlerdir.

Hukuk camiasına yönelik bilişim kültürünü vermek, bilişim dünyasına hukuk kültürünü vermek, bu iki camiayı sosyal bilimcilerle birlikte interneti nasıl geliştiririz, demokrasimizi ve toplumsal kalkınmamızı nasıl hızlandırırız konularını tartışan, çözüm arayan ortamlara dönüştürmeliyiz. İnternette korkan bir refleksin ürünü olan 5651'i kaldırıp, yönetim ilkeleri ile ilgili tüm tarafların katılımı ile özgürlüğü temel alan düzenlemelere gitmeliyiz.

İnternet yaşamdır!

Cumhuriyet

20/07/09

Fatma Beyişu Sahin
20901586